Журнал «Перспективи та інновації науки»
(Серія «Педагогіка», Серія «Психологія», Серія «Медицина»)
№ 11(45) 2024

УДК 376.016:5/.9]:373.3.011.3-052:[159.98:7](045)

https://doi.org/10.52058/2786-4952-2024-11(45)-994-1005

Хрипун Дар'я Миколаївна кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри спеціальної та інклюзивної освіти, Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини, м. Умань, тел.: (097) 866-98-38, https//orcid.org/ 0000-0001-8982-6308

Черніченко Людмила Анатоліївна доктор філософії, доцент кафедри спеціальної та інклюзивної освіти, Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини, м. Умань, тел.: (097) 765-00-68, https://orcid.org/0000-0001-8455-8869

АРТТЕРАПЕВТИЧНІ МЕТОДИ АКТИВАЦІЇ ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНІМИ ПОТРЕБАМИ ПІД ЧАС НАВЧАННЯ ІНТЕГРОВАНОГО КУРСУ «Я ДОСЛІДЖУЮ СВІТ»

Анотація. Матеріал статті спрямований на розкриття особливостей впливу арттерапії на розвиток пізнавальної активності дітей з особливими освітніми потребами під час вивчення інтегрованого курсу «Я досліджую світ». Розкрито основні підходи, які можна використовувати у роботі з дітьми молодшого шкільного віку з особливими освітніми потребами для активації пізнавальної діяльності. Адже завдяки використанню різноманітних активних методів навчання можна максимально ефективно розвинути пізнавальну активність, допитливість і навички самостійного навчання в учнів з особливими освітніми потребами.

Звернено увагу на те, що вибір методу навчання дітей з особливими освітніми потребами залежить від цілей заняття, вікових особливостей учнів та змісту матеріалу. Сучасний підхід до навчання рекомендує комбінувати пасивні, активні та інтерактивні методи для досягнення найбільш ефективних результатів.

Зазначено, що метою інтегрованого курсу «Я досліджую світ» є формування в учнів цілісної картини світу під час опанування власного соціального досвіду, отримання системи знань про природу і суспільство, що безпосередньо сприяє розвитку в молодших школярів з особливими освітніми потребами навичок дослідницької діяльності, формуванню ціннісних орієнтацій.

У положеннях наукової статті зазначено, що на підставі функціонального призначення та освітніх завдань інтегрованого курсу «Я досліджую світ» було виділено 3 групи методів, що активізують пізнавальну діяльність

молодших школярів з особливими освітніми потребами. Для спеціальної методики навчання інтегрованого навчання курсу «Я досліджую світ» перша група методів є однією з найважливіших. Особливе значення має арттерапія, оскільки вироби, створювані учнем з особливими освітніми потребами, об'єктивують його афективне ставлення до світу. Музикотерапія використовується для корекції емоційного стану учнів, рухових та мовленнєвих порушень, психосоматичних розладів, відхилень у поведінці, при комунікативних труднощах в процесі навчання. А вправи з психогімнастики спрямовані на розвиток окремих сторін психіки дитини.

Визначено, що дидактичні методи активізації пізнавальної діяльності відносяться до другої групи методів і передбачають педагогічний вплив на школяра з особливими освітніми потребами засобами навчання з метою спонукання його до енергійного, цілеспрямовано вивчення інтегрованого курсу «Я досліджую світ».

У статті зазначено, що до третьої групи відносяться психофізіологічні методи активізації пізнавальної діяльності, метою яких є корекція функціонального стану організму школяра з особливими освітніми потребами.

Ключові слова: ігрові методи навчання, природнича галузь, психоемоційні методи, музикотерапія, психогімнастика, дидактичні методи, психофізіологічні методи, самомасаж, релаксаційно лікувальні вправи.

Khrypun Daria Mykolaivna Ph. D . in Pedagogical Sciences, Associate Professor, Associate Professor at the Departmen of Special and Inclusive Education Pavlo Tychyna Uman State Pedagogical University, Uman, tel.: (097) 866-98-38, https//orcid.org/ 0000-0001-8982-6308

Chernichenko Liudmyla Anatoliivna Doctor of Philosophy, Associate Professor of the Department of Special and Inclusive Education, Pavlo Tychyna Uman State Pedagogical University, Uman, tel.: (097) 765-00-68, https://orcid.org/ 0000-0001-8455-8869

ART THERAPEUTIC METHODS OF ACTIVATING THE COGNITIVE ACTIVITIES OF PRIMARY SCHOOL CHILDREN WITH SPECIAL EDUCATIONAL NEEDS DURING THE INTEGRATED COURSE «I EXPLORE THE WORLD»

Abstract. The article material is aimed at revealing the specifics of the art therapy influence on the cognitive activity development of children with special educational needs during the integrated course **«**I explore the world**»**. The main approaches that can be used in working with children of primary school age with special educational needs to activate cognitive activity are revealed. Due to the use of various active learning methods, it is possible to develop cognitive activity,

Журнал «Перспективи та інновації науки»
(Серія «Педагогіка», Серія «Психологія», Серія «Медицина»)
№ 11(45) 2024

curiosity and independent learning skills of pupils with special educational needs as effectively as possible.

Attention is drawn to the fact that the choice of teaching method for children with special educational needs depends on the goals of the lesson, the age characteristics of the students and the content of the material. A modern approach to learning recommends combining passive, active and interactive methods to achieve the most effective results.

It is noted that the aim of the integrated course «I explore the world» is the formation of a holistic picture of the world while mastering the students` own social experience, obtaining a system of knowledge about nature and society, which directly contributes to the development of research skills of primary school children with special educational needs, the formation of valuable orientations.

The provisions of the scientific article state that on the basis of the functional purpose and educational tasks of the integrated course «I explore the world», 3 groups of methods that activate the cognitive activity of primary schoolchildren with special educational needs were selected. The first group of methods is one of the most important for the special method of teaching integrated learning of the course «I explore the world». Art therapy is of particular importance, since products created by a student with special educational needs objectify his/her affective attitude to the world. Music therapy is used to correct the emotional state of students, movement and speech disorders, psychosomatic disorders, deviations in behavior, and communication difficulties in the learning process. And psychogymnastics exercises are aimed at the development of certain aspects of the child's psyche.

It was determined that the didactic methods of activating cognitive activity belong to the second group of methods and involve a pedagogical influence on a student with special educational needs with the help of teaching tools in order to encourage him/her to energetically, purposefully study the integrated course «I explore the world».

The article states that the third group includes psychophysiological methods of activating cognitive activity, the purpose of which is to correct the functional state of the body of a schoolchild with special educational needs.

Keywords: game methods of teaching, natural sciences, psychoemotional methods, music therapy, psychogymnastics, didactic methods, psychophysiological methods, self-massage, relaxation therapy exercises.

Постановка проблеми. Арттерапевтичні методи можуть відігравати важливу роль у процесі навчання молодших школярів, особливо у розвитку пізнавальної діяльності на інтегрованому курсі «Я досліджую світ». Використання арттерапії в освітньому процесі сприяє створенню позитивного емоційного фону, знижує рівень стресу та тривожності, допомагає дітям краще засвоювати матеріал через творчість, інтерактивність і різні види самовираження.

Таким чином, арттерапевтичні методи в інтегрованому курсі «Я досліджую світ» не лише збагачують навчальний процес, але й стимулюють

пізнавальну діяльність, забезпечуючи гармонійний розвиток емоційної, соціальної та інтелектуальної сфер молодших школярів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання активації пізнавальної діяльності молодших школярів під час навчання інтегрованого курсу «Я досліджую світ» досліджували чимало науковців, зокрема у сфері педагогіки, психології та методики початкової освіти. Дослідження охоплюють методи активізації пізнавальної діяльності, інтеграції знань та формування у молодших школярів цілісного уявлення про світ. Зокрема О. Савченко займався питаннями педагогіки початкової освіти та розробляв підходи до формування мотивації і пізнавальної активності в молодших школярів. Його роботи стали важливими в розвитку інтегрованих підходів до навчання.

Українська дослідниця Т. Байбара займалася вивченням питання формування дослідницької компетентності у дітей та ефективність використання інтегрованих курсів у початковій школі. Л. Даниленко працювала над питанням інтеграції змісту початкової освіти, особливо в контексті нового Державного стандарту початкової освіти в Україні. Вона розробляла підходи, які сприяють активації пізнавальної діяльності учнів.

Науковиця О. Савченко досліджувала питання розвивального навчання та педагогічних технологій, спрямованих на активацію пізнавальної діяльності. Ці науковці заклали теоретичні й практичні основи, які надалі адаптуються і вдосконалюються в інтегрованому курсі «Я досліджую світ». Сучасні дослідники продовжують розвивати їхні ідеї, впроваджуючи новітні методики для підвищення пізнавальної активності та створення умов для всебічного розвитку молодших школярів.

Мета статті – дослідити та обґрунтувати використання арттерапевтичних методів як ефективного засобу для активації пізнавальної діяльності молодших школярів у процесі навчання інтегрованого курсу «Я досліджую світ».

Виклад основного матеріалу. Стаття спрямована на виявлення особливостей впливу арттерапії на мотивацію до навчання, розвиток креативного мислення, уяви, самовираження та пізнавальної активності учнів. Також метою є розробка рекомендацій щодо інтеграції арттерапевтичних методів у навчальний процес, щоб сприяти формуванню цілісного уявлення про світ, ефективному засвоєнню знань та розвитку емоційного інтелекту молодших школярів.

На сьогоднішній день людська спільнота потребує принципово інших підходів до освіти та виховання майбутніх поколінь, у створенні нової освітньої парадигми. При цьому основним завданням є формування погляду на світ як на глобальну єдність різноманітних форм організації світовий системи, заснованою на взаємозалежності різних компонентів, що поглиблюють навколишню реальності, де від дій кожного залежить благополуччя

Журнал «Перспективи та інновації науки»
(Серія «Педагогіка», Серія «Психологія», Серія «Медицина»)
№ 11(45) 2024

всіх. Сучасні глобальні проблеми людства багато в чому пов'язані з консервативністю освітньої системи, з її нездатністю відповісти на «дзвінки» сучасної епохи.

Саме тому, активація пізнавальної діяльності молодших школярів під час навчання інтегрованого курсу «Я досліджую світ» – це процес заохочення учнів до активного сприйняття та засвоєння знань через залучення їх до різноманітних видів діяльності. Даний курс спрямований на розвиток комплексного сприйняття світу, тому особливо важливо задіяти методи, які пробуджують цікавість, самостійність і дослідницький інтерес у дітей.

Серед основних підходів для активації пізнавальної діяльності у дітей молодшого шкільного віку з особливими освітніми потребами:

1. Ігрові методи навчання: Ігри є природним способом пізнання для молодших школярів з особливими освітніми потребами, тому їх використання під час занять сприяє легшому засвоєнню матеріалу. Використання квестів, інтерактивних ігор, настільних ігор, а також рольових ігор допомагає активізувати увагу, розвивати логічне мислення і навички вирішення проблем.
2. Метод дослідження: Інтегрований курс «Я досліджую світ» передбачає розвиток навичок дослідницької діяльності, тому важливо залучати дітей до різних видів досліджень, наприклад, вивчення природи, дослідження наукових понять, проведення простих експериментів. Це розвиває спостережливість, допитливість та вміння формулювати гіпотези.
3. Проєктна діяльність: Учні можуть працювати над міні-проєктами, пов'язаними з різними темами курсу. Наприклад, створення моделей, макетів або постерів з тематики природи, культури чи історії. Проєктна діяльність сприяє формуванню навичок роботи в команді, самостійного пошуку інформації та її презентації.
4. Використання арттерапевтичних методів: Арттерапія, як малювання, створення колажів, моделювання, допомагає учням візуалізувати навчальний матеріал, що сприяє розвитку уяви та емоційної залученості. Це може бути створення малюнків до вивчених тем, вироби з природних матеріалів або інші види творчості.
5. Спостереження та експериментування: Залучення учнів до активного спостереження за явищами навколишнього середовища та проведення простих експериментів (наприклад, вирощування рослин, досліди з водою) допомагає зрозуміти причинно-наслідкові зв'язки та закони природи. Це розвиває критичне мислення і стимулює пізнавальну активність.
6. Використання наочного матеріалу: Важливо забезпечити дітей наочними засобами (карти, макети, моделі, натуральні об'єкти) для кращого засвоєння інформації. Це сприяє розвитку просторового та образного мислення.
7. Використання інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ): Діти з цікавістю сприймають заняття з використанням мультимедійних презента-

Журнал «Перспективи та інновації науки»
(Серія «Педагогіка», Серія «Психологія», Серія «Медицина»)
№ 11(45) 2024

цій, інтерактивних дошок, навчальних відео, анімацій, онлайн-ігор і симуляцій. ІКТ допомагають урізноманітнити уроки та зацікавити учнів.

8. Метод дискусій і обговорень: Після виконання завдань або завершення експерименту важливо обговорити результати разом з учнями. Це стимулює розвиток мовлення, вміння аргументувати свою думку та чути інших.

Курс «Я досліджую світ» має на меті розвивати у молодших школярів комплексне уявлення про навколишній світ, формувати вміння застосовувати знання у повсякденному житті. Завдяки використанню різноманітних активних методів навчання та арттерапевтичних практик можна максимально ефективно розвинути пізнавальну активність, допитливість і навички самостійного навчання в учнів з особливими освітніми потребами.

Принципово важлива умова запровадження інтегрованого навчання в освітнє середовище сучасної української школи пов'язана з одним із вагомих наукових відкриттів, яке здійснювалось в останні три десятиліття, – «спеціалізація» півкуль головного мозку. Учені з'ясували, що права півкуля, яку умовно називають «художником» (вона найактивніша під час творчої діяльності, сприймання ритму, рими, інтонацій, просторового орієнтування, розпізнавання емоцій, запам'ятовування образів), сприймає та обробляє інформацію з довкілля цілісно, а ліва – послідовно [1, с. 58].

Найважливіша роль в розвитку особистості дитини в рамках Нової української школи відводиться інтегрованому курсу «Я досліджую світ». Саме цей курс забезпечує формування наукової основи цілісного світосприйняття в системі «Природа людина». Природничі знання обґрунтовують стратегію розвитку людини відповідно до еволюції глобальної екосистеми (біосфери) та сприяють формуванню світогляду, який зумовлює моральний вибір особистого життєвого шляху та усвідомлення шляху розвитку товариства.

Залежно від характеру взаємодії вчителя та учнів розрізняють пасивні, активні та інтерактивні методи навчання.

1. Пасивні методи навчання: учні в основному є слухачами або спостерігачами, а вчитель – головним джерелом знань. Це лекції, демонстрації, розповіді, коли учні пасивно отримують інформацію, не взаємодіючи активно з вчителем чи матеріалом. Перевага цих методів у тому, що вони дозволяють передати великий обсяг знань за короткий час, однак не сприяють розвитку самостійного мислення та активної участі.

2. Активні методи навчання: учні активно взаємодіють із матеріалом і беруть участь у процесі пізнання. Сюди входять дискусії, проблемні лекції, дослідницька діяльність, проєкти, рольові ігри тощо. Активні методи сприяють розвитку критичного мислення, вміння аналізувати інформацію та самостійно приймати рішення.

3. Інтерактивні методи навчання: передбачають активну взаємодію не лише між учнями та вчителем, але й між учнями. Ці методи, такі як робота

Журнал «Перспективи та інновації науки»
(Серія «Педагогіка», Серія «Психологія», Серія «Медицина»)
№ 11(45) 2024

в парах, групова робота, мозковий штурм, навчальні ігри та симуляції, спрямовані на співпрацю, обмін думками і спільне вирішення завдань. Інтерактивні методи формують комунікативні навички, вміння працювати в команді, а також сприяють глибшому засвоєнню матеріалу через обмін досвідом та ідеями [2].

Вибір методу залежить від цілей заняття, вікових особливостей учнів та змісту матеріалу. Сучасний підхід до навчання рекомендує комбінувати всі три типи методів для досягнення найбільш ефективних результатів у навчанні.

Особливе місце у вирішенні цих питань займає місце вивчення інтегрованого курсу «Я досліджую світ» у закладах освіти з інклюзивною формою навчання. Таким чином, функціональне призначення курсу: підготовка учнів з особливими освітніми потребами до вивченню лінійних курсів предметного навчання природничої освітньої галузі. Проте в умовах розвитку сучасної природничої освіти його роль не повинна зводитися лише до пропедевтичної, адже метою інтегрованого курсу «Я досліджую світ» є формування в учнів цілісної картини світу під час опанування власного соціального досвіду. Матеріал курсу охоплює систему знань про природу і суспільство, сприяє розвитку в молодших школярів з особливими освітніми потребами навичок дослідницької діяльності, формуванню ціннісних орієнтацій. Тому саме цей курс є основою для формування природничої компетентності молодших школярів не лише з нормо типовим розвитком але й з особливими освітніми потребами [3].

Таким чином, актуалізується розробка ефективних методів активації пізнавальної діяльності молодших школярів з особливими освітніми потребами під час навчання інтегрованого курсу «Я досліджую світ», що поєднують у собі переваги традиційних та нових Арттерапевтичних методів навчання, що відповідають сучасним умовам і цілям освіти.

Відповідаючи на виклик часу, вчені по-різному вирішують проблему розробки нових освітніх методик для курсів природничої спрямованості, однак, враховуючи специфіку інтегрованих курсів, можна зазначити наступне: пізнавальна діяльність з однією сторони є елементом спільної взаємодії з вчителем, а з іншої входить до основного блоку, поруч із знаннями. Таке ставлення до пізнавальної діяльності пояснюється тим, що школа в рамках сучасного інформаційного середовища не здатна наділити учня з особливими освітніми потребами необхідним для соціалізації особистості усвідомленням важливості безперервного поповнення знань, володінням навичками самоосвіти та рефлексії.

Отже, активізація пізнавальної діяльності стає не менш важливим цільовим компонентом освітнього процесу, чим отримання самих знань. Таким чином, процес педагогічного впливу на учня з особливими освітніми потребами з метою спонукання його до енергійної, цілеспрямованої праці, подолання інерції, пасивних та стереотипних форм навчання є запорукою

Журнал «Перспективи та інновації науки»
(Серія «Педагогіка», Серія «Психологія», Серія «Медицина»)
№ 11(45) 2024

успішного досягнення освітніх результатів школярами щодо інтегрованого курсу «Я досліджую світ».

Враховуючи, що функціональне призначення інтегрованого курсу «Я досліджую світ» – підготовка учнів не лише з нормотиповим розвитком але і з особливими освітніми потребами до вивчення лінійних предметів природничої освітньої галузі, необхідно відбирати найефективніші методи активізації пізнавальної діяльності, що вирішують основні освітні завдання курсу: формування основи системного стилю мислення; формування мотивації і пізнавального інтересу до вивченню природи; формування розумової самостійності [5]. Таким чином, на підставі функціонального призначення та освітніх завдань інтегрованого курсу «Я досліджую світ» було виділено 3 групи методів, що активізують пізнавальну діяльність молодших школярів, які відображено у таблиці 1.

Таблиця 1

Методи активації пізнавальної діяльності

Завдання		
Активізація пізнавальної діяльності	**Підвищена розумова працездатність**	**Формування системного мислення**
Методи		
Психоемоційні	Дидактичні	Психофізіологічні
Арттерапія Музикотерапія Аутогенне тренування Рольова гра Психогімнастика	Інформаційно-рецептивні Репродуктивні Мозковий штурм Евристичні Дослідницькі	Самомасаж Релаксаційно-лікувальні вправи Дихальні вправи Поєднані комплекси
Результат		
Активна пізнавальна діяльність Висока розумова працездатність Системний стиль мислення Володіння навичками самоконтролю і психокорекції Досягнення запланованих результатів навчання		

Перша група методів: психоемоційні методи активізації пізнавальної діяльності – це система психологічних і педагогічних впливів, метою яких є емоційний настрій школяра на сприйняття навчального матеріалу, попередження і подолання негативного ставлення до предмету, обумовленого внутрішньою специфікою психоемоційного стану учня.

Для спеціальної методики навчання інтегрованого навчання курсу «Я досліджую світ» арттерапія має особливе значення, оскільки вироби, створювані учнем, об’єктивують його афективне ставлення до світу. Це дозволяє визначити рівень сформованості цілісного світосприйняття і системного мислення, підвищити пізнавальну активність школярів на уроках, у позакласній та позашкільній роботі, полегшити процес комунікації між учасниками

Журнал «Перспективи та інновації науки»
(Серія «Педагогіка», Серія «Психологія», Серія «Медицина»)
№ 11(45) 2024

освітнього процесу та встановити міжособистісні відносини зі значним соціальним оточенням (вчителями, однолітками).

Музикотерапія активно використовується у спеціальній методиці викладання інтегрованого курсу «Я досліджую світ» для корекції емоційного стану учнів, рухових та мовленнєвих порушень, психосоматичних розладів, відхилень у поведінці, при комунікативних труднощах в процесі навчання.

Перспективи широкого використання аутогенного тренування в системі Нової української школи зумовлені навичками, що досягаються з їхньою допомогою: саморегуляція емоційно вегетативних функцій, оптимізація станів спокою та активності, підвищення можливостей реалізації психоемоційних резервів організму школярів.

Застосування рольових ігор на уроках «Я досліджую світ» в початковій школі є дуже перспективною методикою, що обумовлюється специфікою предмета вивчення і вікової групи. У грі відбувається формування довільної поведінки учнів, їхня соціалізація, розвиток пізнавального інтересу до предмета, осмислення та систематизація отриманих раніше знань, позитивний емоційний настрій на уроках, інтерес до предмета загалом.

Психогімнастика в рамках спеціальної методики навчання інтегрованого курсу «Я досліджую світ» – це тренувальні, роз'яснюючі, активізуючі пізнавальну діяльність вправи, спрямовані на розвиток окремих сторін психіки дитини. Основна мета – навчити учня з особливими освітніми потребами справлятися з труднощами, які виникають в процесі вивчення предмета.

Друга група методів: дидактичні методи активізації пізнавальної діяльності – це педагогічний вплив на школяра засобами навчання з метою спонукання його до енергійного, цілеспрямовано вивчення інтегрованого курсу «Я досліджую світ».

Інформаційно рецептивні методи активізації пізнавальної діяльності – це спосіб передачі знань, при якому вчитель повідомляє готову інформацію за допомогою усного та друкованого слова, а так ж демонстрації наочних засобів, які учні сприймають, усвідомлюють і фіксують у пам'яті, керуючись наявністю пізнавального інтересу, що формується в процесі взаємодії між суб'єктами освітнього процесу.

Репродуктивні методи активізації пізнавальної діяльності припускають спосіб подачі інформації, при якому вчитель організує діяльність школярів по відтворення маю тих, що чуються у них знань і способів діяльності, кричи ентуруючись на розвиток їх пізнавального інтересу. Проблемне виклад як метод активізації пізнавальної діяльності – це подання інформації не готовому вигляді, а в формі розкритою проблі ми для пошуку наукової істини [4].

Активізація пізнавальної діяльності з використанням методу мозкового штурму – це спосіб подання інформації, який є єдністю двох моментів – висування ідей і їх розвитку.

Евристичні методи активізації пізнавальної діяльності – це спосіб подачі інформації, при якій вчитель залучає учнів до самостійного рішенню

Журнал «Перспективи та інновації науки»
(Серія «Педагогіка», Серія «Психологія», Серія «Медицина»)
№ 11(45) 2024

проблеми, виконанню окремих кроків рішення поставленою навчальної проблеми, окремих типів досліджень шляхом самостійного активного пошуку.

Дослідницькі методи активізації пізнавальної діяльності – це спосіб подання інформації, при якому вчитель конструює дослідні завдання та проблемні завдання, самостійно розв'язувані учнями з наступним контролем.

Третя група методів: психофізіологічні методи активізації пізнавальної діяльності – це система психологічних і фізіологічних впливів, метою яких є корекція функціонального стану організму школяра.

Вплив на біологічно активні точки дозволяє нормалізувати діяльність центральної нервової системи школяра, а також зняти нерв та м'язову напругу, що виникає в процесі інтенсивної розумової діяльності. У методиці викладання природознавства найбільш ефективним є вплив на біологічно активні точки особи, розташовані по меридіанам виходу трійчастого нерва, вплив здійснюється шляхом натискання подушечками вказівного та середнього пальців (на парні точки одночасно) по правилу 3 на 3 (3 з натискання, 3 з кругові руху, 3 з відпочинок).

Самомасаж спрямований на покращення кровопостачання області голови та шиї, що з фізіологічної точки зору нерозривно пов'язано з підвищенням розумової працездатності, а відповідно та з активізацією пізнавальної діяльності. Це пояснюється, з одного боку, збільшенням потоку нервових імпульсів від пропріорецепторів в кору великих півкуля головного мозку, а з інший сторони, підвищенням функціональної активності ретикулярною формації головного мозку. Самомасаж виконуються за строго визначеною схемою.

Релаксаційно лікувальні вправи виступають регулюючим впливом на ендокринну систему, усуваючи гіперемоційний стан, знижуючи кількість адреналіну та норадреналіну в крові, а також на серцево-судинну систему, норма лізуючи її функції. Враховуючи специфіку до мети і віку учнів 5 класів, релаксаційно лікувальні вправи виконуються під спеціальні вірші («Хомка-хом'ячок», «Кізонька», «Пілоти» і т.д.), де школярі в такт словах вчителя виконують руху.

Фізіологічними дослідженнями встановлено, що функціонування організму в умовах добових ритмів, пов'язаних з різними рівнями психічної активності, характеризується різними типами дихання. Позначені закономірності були покладено в основу використання різних дихальних вправ протягом навчального процесу. Застосовуються різні дихальні вправи: повне дихання, що мобілізує дихання, «повітряна куля», «сім свічок» і т.д., цілеспрямовано змінюють стан та працездатність п'ятикласника, активізуючи його пізнавальну діяльність, шляхом нормалізації серцевої діяльності та мобілізації життєвих сил організму

Поєднані комплекси являють собою сукупність застосування кількох психофізіологічних методів одночасно, ефективність яких досягається за рахунок позитивної кумуляції.

Журнал «Перспективи та інновації науки»
(Серія «Педагогіка», Серія «Психологія», Серія «Медицина»)
№ 11(45) 2024

Прагнення до вдосконалення традиційних методів навчання курсу «Пізнаємо природу» (5 клас) з метою подолання подачі готових знань і пошуку місця для активної пізнавальної діяльності учнів найбільш актуально в світлі модернізації закладу загальної середньої освіти.

Процес навчання інтегрованого курсу «Я досліджую світ» в початковій школі на сьогоднішній день повинен характеризуватися синтезом навчання та виховання та використанням таких методів активізації пізнавальної діяльності, які дозволяли б створити атмосферу співробітництва та співтворчості, обстановку доброзичливості, комфортності, емоційно–інтелектуальної напруженості всіх учасників процесу навчання. Цей зумовлює той факт, що змістом освіти будуть не тільки спеціальні знання і вміння, але і різні види навчальної діяльності. Більше того найбільш раціональні методи навчання предмету слід проектувати як його зміст, щоб формувати потенціал особистості учні, в орієнтації на портрет випускника Нової української школи

Висновки. Використання арттерапевтичних методів, музики, малювання, створення колажів і творчих робіт сприяє емоційній залученості учнів у навчальний процес. Дослідження показують, що емоційне залучення допомагає краще засвоювати інформацію та формувати позитивне ставлення до навчання.

Дослідження підтверджують, що комплексний підхід, який поєднує різні методи та підходи, дозволяє активізувати пізнавальну діяльність молодших школярів. Така діяльність має значний потенціал для розвитку допитливості, творчості та впевненості у власних силах, що є ключовими факторами успішного навчання в майбутньому.

Література:

1. Вікторенко І., Федь І. Обґрунтування методичної системи навчання учнів початкової школи інтегрованого курсу «Я досліджую світ». Професіоналізм педагога: теоретичні й методичні аспекти. 2021. 1(14). С. 56–67.

2. Воронцова Т. В. Нова українська школа: методика навчання інтегрованого курсу «Я досліджую світ» у 1–2 класах закладів загальної середньої освіти на засадах компетентнісного підходу : навч.-метод. посіб. Київ : Вид-во «Алатон», 2019. 128 с.

3. Концепція Нової української школи. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.kmu.gov.ua/storage/app/media/reforms/ukrainska-shkola-compressed.pdf.

4. Нова українська школа: порадник для вчителя / Під заг. ред. Бібік Н. М. Київ: ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2017. 206 с.

5. Рославець Р., Пріма Д., Орлова С. Методика навчання інтегрованого курсу «Я досліджую світ» (природнича, соціальна і здоров'язбережувальна освітня галузь) у початковій школі : навч.-метод. посіб. для студ. вищ. пед. навч. закладів ОПП «Початкова освіта». Луцьк: ПП Іванюк В. П., 2022. 181 с.

References:

1. Viktorenko, I., & Fed, I. (2021). Obgruntuvannia metodychnoi systemy navchannia uchniv pochatkovoi shkoly intehrovanoho kursu «Ya doslidzhuiu svit». Profesionalizm pedahoha: teoretychni y metodychni aspekty. [Justification of the methodological system of teaching elementary school students of the integrated course «I explore the world»]. *Profesionalizm pedahoha: teoretychni y metodychni aspekty. – Teacher professionalism: theoretical and methodical aspects,* 1(14), 56-67 [in Ukrainian].

2. Vorontsova, T. (2019). *Nova ukrainska shkola: metodyka navchannia intehrovanoho kursu «Ya doslidzhuiu svit» u 1–2 klasakh zakladiv zahalnoi serednoi osvity na zasadakh kompetentnisnoho pidkhodu. [New Ukrainian school: teaching methodology of the integrated course "I explore the world" in 1-2 grades of general secondary education institutions based on the competence approach]*. Kyiv : Vyd-vo «Alaton» [in Ukrainian].

3. Kontseptsiia Novoi ukrainskoi shkoly (2016). [The concept of the New Ukrainian school]. Retrieved from https://www.kmu.gov.ua/storage/app/media/reforms/ ukrainska-shkola-compressed.pdf. [in Ukrainian].

4. Nova ukrainska shkola: poradnyk dlia vchytelia (2017). Kyiv: TOV «Vydavnychyi dim «Pleiady» [in Ukrainian].

5. Roslavets, R., Prima, D., & Orlova S. (2022). *Metodyka navchannia intehrovanoho kursu «Ya doslidzhuiu svit» (pryrodnycha, sotsialna i zdoroviazberezhuvalna osvitnia haluz) u pochatkovii shkoli [Teaching methods of the integrated course «I explore the world» (natural, social and health-preserving educational field) in primary schools*. Lutsk: PP Ivaniuk V. P. [in Ukrainian].